

Խ. ԱՐՈՎՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

2025-2026 ՈՒՍՏԱՐԻ, ԱՌԿԱ ՈւՍՈՒՑՄԱՄԲ ՄԱԳԻՍՏՐՈՍԻ ԿՐԹԱԿԱՆ

ԾՐԱԳՐՈՎ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՑԱՇԱՐ

ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ՝ <<ԱՐՏԹԵՐԱՊԻԱ>>

1. Արտթերապիայի նպատակները և խնդիրները:
2. Արտթերապիայի հիմնական ուղղությունները /նկարչաթերապիա, ավազաթերապիա, երաժշտաթերապիա, պարաշարժողական թերապիա, հեքիաթաթերապիա/:
3. Արտմանկավարժություն և արտթերապիա. ընդհանրություններն ու տարբերությունները:
4. Արտթերապիան կլինիկական և ոչ կլինիկական գիտությունների համակարգում:
5. Հոգեբանությունը որպես գիտություն, առարկան, խնդիրները և մեթոդները:
6. Հոգեբանական հետազոտման հիմնական մեթոդները:
7. Չգայության տեսակները, հիմնական հատկությունները և բնութագրերը:
8. Ընկալման հոգեբանական բնութագիրը, տեսակները, հիմնական առանձնահատկությունները:
9. Հիշողության ընդհանուր բնութագիրը, հիմնական տեսակները:
10. Երևակայության ընդհանուր բնութագիրը, հիմնական տեսակները:
11. Մտածողության ընդհանուր բնութագիրը, հիմնական տեսակները և ձևերը:
12. Խոսքի բնութագիրը և հիմնական գործառնությունները:
13. Ուշադրության հիմնական բնութագիրը, տեսակները և առանձնահատկությունները:
14. Կամային գործունեության ընդհանուր բնութագիրը, կամային ակտի փուլերը:
15. Հույզերի հիմնական բնութագիրը, տեսակները և գործառնությունները:
16. "Անձ" հասկացության մեկնաբանությունները հոգեբանությունում:
17. Ընդունակությունների ընդհանուր բնութագիրը և զարգացման մակարդակները:
18. Խառնվածքի հոգեբանական բնութագիրը և ֆիզիոլոգիական հիմքերը:
19. Հոգեվերլուծության հիմնական դրույթները: Հոգեսեռական զարգացման փուլերը (2. Ֆրոյդ):
20. Հոգեբանական պաշտպանական մեխանիզմների տեսակները (2. Ֆրոյդ, Ա. Ֆրոյդ):
21. Անալիտիկ հոգեբանության հիմնական դրույթները (Կ. Յունգ):
22. Անձի հումանիստական տեսության հիմնական դրույթները և սկզբունքները (Է. Ֆրոմ, Ա. Մալլու, Կ. Ռոջերս):
23. Հատուկ հոգեբանությունը որպես գիտություն՝ առարկան, խնդիրները, մեթոդները:
24. Հատուկ հոգեբանության բաժինները:
25. Հատուկ մանկավարժության և հատուկ հոգեբանության հիմնական հասկացությունները:
26. Առաջնային և երկրորդային խանգարումներն ըստ Լ. Վիգոտսկու:
27. Չարգացման խանգարումների կանխարգելումը:
28. Մտավոր հետամնացություն ունեցող երեխաների հոգեբանամանկավարժական բնութագիրը:

29. Լսողության խանգարում ունեցող երեխաների հոգեբանամանկավարժական բնութագիրը:
30. Տեսողության խանգարում ունեցող երեխաների հոգեբանամանկավարժական բնութագիրը:
31. Վաղ մանկական աուտիզմ ունեցող երեխաների հոգեբանամանկավարժական բնութագիրը:
32. Հենաշարժողական ապարատի խանգարում ունեցող երեխաների հոգեբանամանկավարժական բնութագիրը:
33. Խոսքի խանգարումներ ունեցող երեխաների հոգեբանամանկավարժական բնութագիրը:
34. Արտթերապիայի կիրառումը համընդհանուր ներառականության համատեքստում:
35. Արտթերապիայի կիրառման բնագավառները:
36. Արտթերապիայի՝ որպես թերապևտիկ ուղղության զարգացման պատմությունը:

Առաջարկվող գրականության ցանկ

Գրքեր

1. Hovyan, G., Harutyunyan, M., Saratikyan, L., Muradyan, S., Marukyan, V., & Grigoryan, G. (2025). ENHANCING PEDAGOGICAL-PSYCHOLOGICAL SUPPORT AND FUNCTIONAL ASSESSMENT IN ARMENIAN EDUCATIONAL SETTINGS: TOWARD AN INCLUSIVE MODEL. *South Eastern European Journal of Public Health*, 2603–2609. <https://doi.org/10.70135/seejph.vi.5537>
2. Harutyunyan M., Saratikyan L., THE EFFECTS OF GAME-BASED LEARNING ACTIVITIES ON VOCABULARY FORMATION AND EXPANSION IN LEARNERS WITH MODERATE INTELLECTUAL, DISABILITIES», *Migration Letters*, Volume: 21, No:S3, SCOPUS.ISSN: 1741-8984 (Print) ISSN: 1741-8992, 1098-1109 p, 2024
3. Harutyunyan M., PERCEPTIONS OF GENERAL EDUCATION TEACHERS WORKING IN INCLUSIVE SCHOOLS IN ARMENIA: A PRELIMINARY STUDY, 3*Pedagogika / Pedagogy* 2024, t. 153, Nr. 1, / Vol. 153, No. 1, ISSN 1392-0340 (Print)ISSN 2029-0551 (Online) <https://doi.org/10.15823/p.2024.153.>, 2024
4. Saratikyan L., Harutyunyan M., Hovyan G., Muradyan S., Marukyan V., Evaluating The Effectiveness Of Recently Introduced Tools In Enhancing Pedagogical And Psychological Support For Students With Intellectual Disabilities, *Educational Administration: Theory and Practice.*// Vol. 30 No. 4 (2024): In-Press. Published: Apr 6, 2024..Lilit Saratikyanet al./ *Kuey*, 30(4), 1428
5. Saratikyan L., Harutyunyan M., Harutyunyan Z., Hovyan G.,, Marukyan V., Muradyan S., Karapetyan L., Analysis Of Challenges In Delivering Pedagogical And Psychological Support To Students With Intellectual Disabilities In Mainstream Educational Environments, *Library Progress International* Vol.44 No.3, Jul-Dec 2024: P. 27046-27065
6. Գրիգորյան Գ.Ֆ., Խոսքային խանգարում ունեցող երեխաների հոգեկան գործընթացների ձևավորման առանձնահատկությունները, < ИНТЕРНАУКА>, Часть 9 № 10(296), 2024, Москва стр. 60
7. Zaruhi Harutyunyan, THE ANALYSIS OF POSTURAL DYSFUNCTION OF CHILDREN WITH CEREBRAL PALSY IN ELEMENTARY SCHOOLS FROM THE OCCUPATIONAL THERAPY PERSPECTIVE, *Armenian Journal of Special Education*, Yerevan 2024
8. Հարությունյան Մ., Չգայական ինտեգրման մասին, Ուսումնամեթոդական ձեռնարկ, Էդիթ Պրինտ, Երևան, 2024
9. Մուրադյան Ս., Թադևոսյան Է., Ագատյան Թ., Չարգացման բազմակի խանգարումներ ունեցող սովորողներ: Աջակցման աշխատանքների բովանդակությունը, կազմակերպման

առանձնահատկություններն ու ռազմավարությունները, Մեթոդական ուղեցույց, Ձեռնարկ մանկավարժների համար, Երևան, 2024

10. Կարապետյան Լ., ԵՐԵՄԱՆԵՐԻ ԵՒ ԴԵՌԱՅԱՆԵՐԻ ՁԱՐԳԱՑՄԱՆ, ՎԱՐՔԱՅԻՆ ԵՒ ՀՈՒՉԱԿԱՆ ԽԱՆԳԱՐՈՒՄՆԵՐԻ ՎԱՂ ՀԱՅՏՆԱԲԵՐՈՒՄԸ, ԳՆԱՀԱՏՈՒՄԸ, ՈՒՂՈՐԴՈՒՄԸ ԵՒ ՀԵՏԱԳԱ ՎԵՐԱՅՍԿՈՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ԱՌՈՂՋՈՒԹՅԱՆ ԱՌԱՋՆԱՅԻՆ ՊԱՀՊԱՆՄԱՆ ՕՐԱԿՈՒՄ, ուսումնամեթոդական ձեռնարկ, Երևան, 2024

11. Մանուկյան Ա., Վարքային խանգարումներ ունեցող երեխաների ներառումն ուսումնական գործընթացում, Մեթոդական ուղեցույց, Ձեռնարկ մանկավարժների համար, Երևան, 2024

12. «Ինչպես խթանել ներառումը նախադպրոցական ուսումնական հաստատություններում», Մեթոդական ուղեցույց, Ձեռնարկ, Սվաջյան Ա.Հ., Ադամյան Հ.Ա., Ազատյան Թ.Յու., Ազատյան Ռ.Ն., Բաբայան Լ.Ա., Թադևոսյան Է.Ռ., Հարությունյան Մ.Ռ., Մանուկյան Ա.Տ., Մուրադյան Ս.Վ., Օհանյան Հ.Վ.-Հանրապետական մանկավարժահոգեբանական կենտրոն, Երևան, 2020, 187 էջ համահեղինակ:

13. Ներառումը նախադպրոցական ուսումնական հաստատությունում խաղեր և վարժություններ Մեթոդական ուղեցույց ձեռնարկ, Սվաջյան Ա.Հ., Ադամյան Հ.Ա., Օհանյան Հ.Վ., Թադևոսյան Է.Ռ., Բաբայան Լ.Ա., Ազատյան Ռ.Ն., Մուրադյան Ս.Վ., Ազատյան Թ.Յու., Հարությունյան Մ.Ռ., Մանուկյան Ա.Տ.-Հանրապետական մանկավարժահոգեբանական կենտրոն, Երևան, 2021, 216 էջ, համահեղինակ:

14. Արդյունավետ հարմարեցումներ, որակյալ կրթություն, Մեթոդական ուղեցույց, ձեռնարկ, Սվաջյան Ա.Հ., Ազատյան Թ.Յու., Բաբայան Լ.Ա., Թադևոսյան Է.Ռ., Հարությունյան Մ.Ռ., Մանուկյան Ա.Տ., Մուրադյան Ս.Վ. Ադամյան Հ.Ա., Օհանյան Հ.Վ.-Հանրապետական մանկավարժահոգեբանական կենտրոն, Երևան, 2022, 142 էջ, համահեղինակ:

15. Ананьев Б. Г., Психология и проблемы человекознания, М.- Воронеж, 1996, -384с.

16. Бассин Ф. Б., Проблемы бессознательного., М.: Медицина, 1968, -469 с.

17. Выготский Л.С. Развитие высших психических функций. Собр. соч. т. 1 М., 1982, – 368 с.

18. Дети с нарушениями общения. Ранний детский аутизм. К. С. Лебединская, О. С. Никольская, Е. Р. Баенская. – М., 1989, – 95 с.

19. Ефремов О.Ю., Педагогика, М., 2009, – 256 с.

20. Калягин В. А. Логопсихология. М., 2007, – 320 с.

21. Костандож Э. А., Психофизиология сознания и бессознательно, СПб: Питер, 2004, -167с.

22. Маклаков А. Г. Общая психология: Учебник для вузов. — СПб.: Питер, 2008, — 583 с.

23. Общая психология, Под ред. Гамезо М. Б., Изд-во: Ось-89, 2017, -353 с.

24. Петровский А. В., Ярошевский М. Г. История и теория психологии. В 2-х т. Ростов-на-Дону, 1996, -547 с.

25. Тугушев Р. Х., Гарбер Е. И., Общая психология, Изд-во: Эксмо, 2017, - 560с.

26. Фрейд З., Введение в психоанализ, Лекции, М.: Наука, 2014, - 608 с.

27. Ярошевский М.Г., Истории психологии от античности до середины XX в. Учеб. пособие. – М., 1996, – 416 с.

28. 1Ярошевский М.Г., Теоретические проблемы разбития психологической науки. Изд-ое 2-е, М., Полотиздат, 1974,- 447с.

29. Гиппенрейтер Ю.Б. Введение в общую психологию. Курс лекций. 2-е изд. - М.: 2008, -352 с.

30. Арт-терапия: практика и исследования: Сборник статей/ НП «АРТ-терапевтический Балтийский Центр Айдос. Ответственный редактор Н. Е. Пурнис. СПб.: Соларт, 2003, -136 с.

31. Арнхейм Р. Искусство и визуальное восприятие. М., 1974, - 383 с.

32. Бонде Л. Магия цвета. СПб.: Питер Паблишинг, 1997, -384 с

33. Бурно М. Е. Терапия творческим самовыражением. М.: Академический Проект; Екатеринбург: Деловая книга, 1999, - 364 с.

34. Введение в музыкотерапию / Г.-Г. Декер-Фойгт. СПб.: Питер, 2003, - 208 с.

35. Грегг М. Ф. Тайный мир рисунка. СПб.: Дементра, 2003, - 176 с.

36. Диагностика в арт-терапии. Метод «Мандала»/ Под редакцией А. И. Копытина. СПб.: Речь, 2005,- 80 с.
37. Дикмани Х. Юнгианский анализ волшебных сказок. Сказание и иносказание / Под общ. ред. Зеленского. Пер. Г. Л. Дроздецкой и В. В. Зеленского; СПб.: Академический проект, 2000,- 256 с.
38. Ермолаева- Томина Л, Б. Психология художественного творчества: Учебное пособие для вузов. 2-е изд. М.: Академический проект: Культура, 2005, - 304 с.
39. Зинкевич Т. Д., Михайлов А. М. Волшебный источник. Теория и практика сказкотерапии. СПб: Сمارт, 1996,-100 с.
40. Назарова Т. В. Радуга в графических символах. М.: Чистые воды, 2003,-112 с.
41. Эндрюс Т. Искусство лечения цветом / Пер. с англ. О. Матвеевой. М.: ЦАИ, 1998, -176 с

Համացանցային հղումներ

1. <https://www.arlis.am/DocumentView.aspx?DocID=149836>
2. <https://www.arlis.am/documentview.aspx?docID=1896>
3. <https://www.arlis.am/documentview.aspx?docID=60503>
4. <https://www.arlis.am/documentview.aspx?docID=64762>
5. https://www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHR_Translations/arm.pdf
6. <https://www.ombuds.am/am/site/Activity/32>
7. <https://www.unicef.org/armenia/media/3411/file>
8. <https://www.unicef.org/armenia/media/3501/file/>

**Հատուկ և ներառական կրթության
ֆակուլտետի դեկան՝**

Գ. Հովյան

**Լոգոպեդիայի և վերականգնողական
թերապիայի ամբիոնի վարիչի պ/կ՝**

Մ. Հարությունյան